

Dit is Vandaag, de dagelijkse podcast van de Standaard. Ik ben Alexander Lippenveld.

We zijn er met DS Vandaag een weekje tussenuit, maar we laat je natuurlijk niet achter zonder podcast.

We hebben een paar van de interessantste stukken uit ons weekblad geselecteerd en die laten we deze week graag aan je horen. Bluist er ook zeker de podcaststreeks. Hier woont mama nu over vrouwen die met hun kind in de gevangenis zitten en luistert elke vrijdag naar uit het hart.

Een podcast over de grote en kleine dingen van het leven. Vandaag lees ik Was Picasso nu een god of een monster voor. Een stuk door Geert van der Speeten van zaterdag 1 april 2023.

Pablo Picasso wordt dit jaar uitgebreid gevierd. Kantekeningen bij zijn vrouw onvriendelijkheid en toeigening van Afrikaanse kunst horen er deze keer bij. Hij moet niet zo nodig van de sokkel, maar geef hem een nieuwe. Als Picasso niet 50 jaar geleden overleden was, maar nu geleefd had, welke kunst zou hij dan maken? Hij zocht de ultieme vrijheid op dat vond Anne Baldassari, een van de vorige directeurs van Musée Picasso in Parijs. Dus misschien zou hij vandaag wel Street Art maken. De Britse mode ontwerper Paul Smidt sluit zich daarbij aan. Picasso was speels als een kind en nieuwsgierig naar alles. Zij smidt vorige maand bij de opening van de teontoonstelling La Collection prendre couleur in het Picasso Museum. Wild plakken had hij geweldig gevonden. Dat brengt echt de kunst naar de straat, zegt Smidt. Sir Paul Smidt, een man van 76, intussen kreeg carte blanche om de museumcollectie een nieuw tentje te geven. Dat deed hij door kleur

en een dosis kitsch toe te voegen. De saaie witte muren liet hij verdwijnen om Picasso's sleutelwerken

onder te dompelen in grappige installaties en velle achtergronden. Eén zaal kreeg een woud van oude tentoonstellingsafviesjes als decor. Zie daar de link die Smidt legt met de wild plakker in Picasso. Smidt werd in Parijs binnengehaald om de geniale durf al die Picasso was in een nieuw licht te plaatsen. Zijn bijdrage moet jongere bezoekers aanspreken door klassieke kunst met popcultuur te mixen. Er is nog werk aan de winkel. Millennials halen doorgaans de schouders op bij de naam Picasso,

ook als ze een kunstrichting studeren of zelfkunstenaar willen worden. Dat constateert Johan Pas, directeur

van de Koninklijke Academie voor Schone Kunsten in Antwerpen. De klassieke kanon is voor kunststudenten

niet meer evident, zegt hij. Ik merk dat ze minder in hierarchische structuren denken. De opgelegde eikpunten dat wat je gelezen of gezien moet hebben, pikken ze niet meer. Kunst uit het verleden delen ze

op in wat nuttig is voor hen en wat niet. Picasso zit meer in de hoek van dat laatste. Met la collection Prondicouleur geeft Parijs het officiële startschot van een Picassojaar. Het is vijftig jaar geleden dat de kunstenaar overleed aan een long-infectie op 91 jaar geleefdheid. Dat wordt vooral in Spanje en Frankrijk uitgebreid herdacht. Aandacht gaat onder meer naar zijn grote voorbeeld,

zoals El Greco in het Prado in Madrid, naar één periode die van Fontaine Blow in het MoMA in New York, naar zijn beschermvrouw Gertrude Stein in het Musée de Luxembourg in Parijs of naar zijn

allerlaatste vitalistische werken in de Fondation BLR in Basel. Als voorsmaakje van de Picassocélébration 1973 tot 2023 was er al een Brussel sluik over zijn link met de abstracten

kunst. Nu mag je zowat elk jaar wel een Picassojaar noemen. Picasso en de sculptuur, Picasso en de fotografie, Picasso en het theater, Picasso in blauw en roze, Picasso en de zon van het zuiden, zelfs Picasso en de keuken. Geen facet van zijn reuzachtige overen bleef onderbelicht. Om geld in het laadje te krijgen voor de renovatie van het historische gebouw in Le Marais, stuurde het Musee Picasso Paris tijdens de sluiting tussen 2009 en 2014 ook gul zijn mooiste collectie stukken de wereld rond. Dat heeft de overkill meegevoed. Intussen zijn we vanuit de 21e eeuwse blik ook anders gaan kijken naar het uivre van Picasso, zijn temperament en artistieke aanpak botsen met gevoeligheden en thema's die vandaag de tijdschees bepalen. Zo zijn we ons vragen gaan stellen bij de manier waarop hij en enkele tijdgenoten in zijn zoog zich aan het begin van de 20e eeuw

Afrikaanse kunst toeijgden. De expo Picasso primitief in 2017 in Parijs liet zien dat hij mateloos gefascineerd was door de magie en de betekenissen die uit etnische objecten ontstonden. In hun typische vervorming en uitvergroting zag hij een geknipt instrument om zijn kunst te intensiveren. Maar even goed weten we dat hij niet geïnteresseerd was in nietwesterte beschavingen

en dat hij nooit één voet op het Afrikaanse continent heeft gezet. Picasso omringde zich met maskers en totems zonder veelkennis van zaken. Hij zag ze als primitieve exotische objecten. De tentoonstelling liep in een boog om cruciaal vragen heen. Op welke manier heeft hij de Afrikaanse

kunst gekaapt, misschien zelfs misbruikt? Hoe heeft hij ze binnengehaald in een westerzieskoer dat mee de moderne kunst vorm gaf? Ook Picasso's misogynie ligt onder vuur. Met vrouwen en muizen had

de kunstenaar een getroubleerde geschiedenis. Picasso was polyamoreus. Steeds vaker wordt hij in biografische schetsen weggezet als een twangmatige verleider met perverse en destructieve trekjes,

als een vrouwenhater zelfs. In de naasleep van Mitu werd de discussie nog verscherpt, al doken de sneerende quotes waarop de kunstenaar nu wordt afgerekend al veel eerder op. Dat hij vrouwen

onderbracht in twee categorieën godinnen en deurmatten. Of het haast monsterlijke beeld dat zijn kleindochter Marina liet opdekken in haar boek Picasso My Grandfather uit 2001. Dat hij zich van vrouwen ondeed nadat hij ze had onderworpen aan zijn dierlijke sexualiteit, ze had getemd, betoverd, ingeslikt en verpletterd tot kanwas. Het was zijn biograf en chroniceur John Richardson die opmerkte dat bij Picasso leven en werk zo nauw met elkaar vervlochten waren dat hij zijn vrouwen picasifieerde. Versoten muizen portrateerde hij in nachtmerrieachtige beelden. In hun vervrongen en verminkte staat op doek pleegde hij een vivisectie op hen. Zo kan je de indrukwekkende

reeks ween in de vrouwen met Dora Mar als model op twee manieren bekijken. Picasso drukte er een

oerbeeld van oorlogs leed mee uit, ten tijden van de Spaanse burgeroorlog en het opkomende fascisme.

Maar de portretten lijken ook op een persoonlijke afrekening waarin de kunstenaar zijn eigen harteloosheid projecteerde op een relatie die op de clippen was gelopen. Veel aandacht ging onlangs naar maar de fotografen met wie de 26 jaar oudere Picasso tussen 1937 en 1943 een verhouding had.

Die nam eerst bij de voorbereiding van het beroemde oorlogstafereel Guernica de vorm aan van een artistieke wisselwerking. Daarna draaide ze uit op een pijnlijke krachtmeting. Tot pakweg 2000 stond Dora Mar in de geschiedenisboekjes vooral bekend als aanhangsel. Postume is ze gerehabiliteerd

als een boeiende kunstenaar eens een sleutelfiguur van het surrealisme en het Parijse artistieke milieu

in het interbellum. De jaren 30 waren turbulenten tijden voor Picasso's liefdesleven. Toen hij zijn eerste vrouw Olga Koklova liet staan voor het model Marie-Therese Walter die hij in 1927 op haar zeventiende had leren kennen en met wie hij in 1935 zijn dochter Maya kreeg wachten in de coulisse al Dora Mar. Met haar vierde Picasso de nadagen van zijn Minotaurus-periode. Dat mythische wezen,

half dier en half mens dook als een alter ego prominent op in zijn kunst. De Minotaurus verbeelde zijn virulente, de mythische kracht die hij zich toedichtte. Op Dora Mar's werk leek hij neer te kijken. In elke fotograaf schuilt een onderdrukte schilder, liet hij zich smalend uit.

Onder Picasso's vleugels werd Dora Mar een afhankelijke depressieve vrouw. Zij en Marie-Therese Walter werden ook als rivalen tegen elkaar opgezet. Na de broek in 1943, toen Picasso voor de 22-jarige

Françoise Gilot had gekozen, trok Mar zich terug in mystiek geloof. De kunsthistorica Christian Struve nam Dora Mar op in haar recente boek moet de vrouwen naakt zijn om in het museum te hangen.

Een wervelende reeksportrette van 50 vrouwelijk kunstenaars. Dat ze voor Dora Mar kiest, zegt ze, doet niets af aan haar bewondering voor Picasso. Uiteraard moeten we durven benoemen waar hij over

de schreef ging, zegt ze, maar je moet Picasso's werk los van zijn persoon interpreteren. Ik zie hem als een totaal kunstenaar die niet zocht, maar vond. Hij heeft hele generaties geraakt, geïnspireerd

en opweiggezet. Zijn kunst was ook een dagboek van het virulenten leven dat hij leidde. Proberen je alle emoties samen te brengen in een taartdiagram, dan palmt Mathis daarvan misschien 5 procent in. Hij was

meesterlijk in de spie van het geluk, het segment van luxe calme evolutie. Picasso ging voor de volle 100 procent, zegt Christian Struyven. Hij staat voor colere en vertedering, voor speelsheid en versgroeïende erotiek, voor woedende aanklacht en voor euforie. Voeg daarbij zijn gigantische tekentalent en z'n genie om decennia lang schilder en beeldhouw kunst te vernieuwen en dan heb je de

grootste artiest van de 20e eeuw. Picasso raakt altijd een snaar, dat maakt hem ook universeel. Het is niet hem in tijd om Picasso's werk door een feministische lens te bekijken, dat vinden ze in het Brooklyn Museum in New York. Dit najaar opent daar een tentoonstelling waarvan de australische

comedian Hannah Gatsby gevormd als kunsthistorica co-curator is. De aankondigende tekst omschrijft

haar als een milde antagonist. Maar in shows zoals Nanette uit 2018, waarin ze de misogynie in de kunst attakeerde gaf Gatsby Picasso al de volle laag. Ook vrouwelijke auteurs lieten zich niet onbetuigd. Picasso is uitgegroeid tot meer dan zijn werk. Constateerde Serie Hustfett in 2021 in The New York Times. Ze eindigde haar recensie van Richardson's The Minotaur Years met een

regelrechte

beschuldiging. Picasso heeft de collectieve waangevoet dat het toegelaten is om denigrerend te doen tegen

overvrouwen. In juni 2021 demonstreerde een groep kunststudenten samen met hun docenten op de trappen van het Picasso Museum in Barcelona. Ze eisten dat er bordjes bij de werken zouden komen die de context verhelderen. Directeur Emmanuel Gigant stond hen vriendelijk te woord. Hij suggereerde

dat het zinvol er zou zijn om het debat te voeren in lezingen en tentoonstellingen. Hoe moeten we de man en zijn kunst dan beoordelen? Het hangt volgens Johan Pas af van welk perspectief je kiest. Zie we in hem een god of een monster, zegt Pas. Je kunt er niet omheen dat Picasso een referentie figuur is. Met hem is de kunst anders geworden. Zelf zie ik voor de avongardes van de 20e eeuw drie sleutelfiguren. Picasso, Duchamp en Warhol. Alle drie waren ze beeldenstormers en hebben ze het statuut ontvriecht van wat een kunstwerk is. Bij Picasso gaat het dan vooral om de constructie van de vorm en het perspectief. Dat neemt niet weg, zegt Pas dat ik nooit met de man op café had willen zitten. Zijn lichaamstaal verraat al zijn machismo. Zijn vrouw onvriendelijke houding staat buiten kijf, maar we mogen niet nalaten op zijn belang te wijzen.

Picasso

was radicaal, toe de poind en ontzettend veelzijdig. Hij stond aan de wieg van de revolutie van de collage. Hij schrok er niet voor terug om een nieuwe taal die hij samen met Georges Brak had ontwikkeld,

die van het cubisme achter zich te laten en iets nieuws te beginnen. Picasso polariseert en dat deed hij altijd al. Hij zette het gangbare beeld op zijn kop van wat kunst is, zo riep hij al tijdens zijn leven gemengde gevoelens op. Een Picasso werd een scheldwoord, een synoniem met vervorming

en vervrongen figuren. Toen de Franse kunstenaar Jean-Venée Bazin in 1964 abstracte glas in Loostraam had aangebracht in de kerk van Saint-Séverin, was de reactie van een van de kerkgangers.

Nu hebben ze god vervangen door Picasso. Samen met Le Corbusier stond zijn naam symbool voor het

nieuwe en het moderne, zegt Johan Paz. Picasso was een caricatuur geworden, maar het bewijst wel welke

impact hij had. Met figuren als Warhol en Magritte is hij tot de collectieve beeltaal van de vorige eeuw

gaan behoren. Halen hem dus niet van zijn sokkel. Trek een andere nieuwe voor hem op.

Picasso beschikte over een ongebreidelde verbeeldingskracht en een enorm creatief vermogen. Zelf had

hij het over een schepende dynamiek en innerlijke geest drift. Zijn werkmethode was die van het volgehouden experiment. Niets was definitief verworven, hij leek continu op reis. Hij maakte aan de lopende man schetsen, voorstudies, fase en grafische staten, als een stroom van reflectie over

een bepaald thema of de voorbereiding van een groter werk. Ik schilder honderd studies in een paar dagen,

zei hij, terwijl andere honderd dagen besteden aan één werk. Zodat ook in zijn uiveren ook de techniek

op van het non-finito, het schijnbare onafien. De tontoonstelling Unfinished van het Metropolitan Museum in New York situeerde hem in 2016 in een lange traditie van kunstenaars die het onvoltoide als een essentieel ingrediënt van hun werkopname. Zijn buitenproportionele creativiteit stopte nooit, leert de koortsachtige drive waarmee hij zich op zijn laatste werken storte. De foundation BLR in Basel brengt er dit voorjaar tien bij in allemaal uit privécollecties. De fixatie op het vrouwelijk naakt de toxische mannelijke blik, ze waren in deze fase van zijn leven dominant. Picasso vocht met de opdruk in de leeftijd door zich terug te plooiën op een geliefd motief, dat van de artiest en zijn model. Nietzelfde wordt zijn zelfbeeld caricaturaal. Zijn laatst gedateerde prestatie was het tafereel van de dolle verstrengeling van een naakte man en een vrouw tegen de achtergrond van een schuimende zee. Erfgoedspecialist en kunstrijker Patrick Drink sluit er zijn boek het laatste schilderij mee af. Hij citeert criticie die de laatste Picasso kitscherig, slordig en onbeholpen noemen. Vertrouwelingen zouden hem uit winstbejag ook aangezet hebben tot een hogere productie. De laatste fase van de oude meester kun je weinig anders dan buiten sporen en pathetisch noemen. Ze heeft ook iets aandoenlijk menselijks. Hier is een kunstenaar aan het werk die het vuur een laatste keer opookt. Die het vlees viert met de dood in de ogen. Z'n ultieme zelfportret toont een ongeschore man met hole ogen en ingevallen wangen. Het is

aast een dode masker. Dit was vandaag de dagelijkse podcast van de standaard. Bedankt voor het luisteren.

Volg ons op Spotify, Apple podcast of eender welk ander podcast platform. In onze gratis FDS podcast kan je niet alleen ons werk beluisteren, maar ook de beste podcast tips terugvinden. Alle credits van de podcast die je net hoorde, vind je op standaard.be, schijne striep podcast. Reageren kan via podcastatstandaard.be.